

Η συνεργασία του σχολείου και της οικογένειας για την αντιμετώπιση της επιθετικής συμπεριφοράς των μαθητών

Κωνσταντίνα Κολλιοπούλου
Σχ. Σύμβουλος 43^{ης} Περιφέρειας
Δημοτικής Εκπαίδευσης Αττικής

Επιθετικότητα

Για να θεωρηθεί μια συμπεριφορά επιθετική πρέπει:

- να μπορεί εν δυνάμει να προκαλέσει βλάβη στον αποδέκτη της,
- να γίνεται με σκοπό να βλάψει το θύμα, ακόμα και αν η κρίση του θύματος, του δράστη και ενός εξωτερικού αμερόληπτου παρατηρητή διαφέρει ως προς αυτό το ζήτημα
- να συνδέεται με αυξημένη διέγερση του θύτη και να προκαλεί αποστροφή στο θύμα

(Καλαντζή – Αζίζι, Ζαφειροπούλου, 2004).

Αίτια Επιθετικής συμπεριφοράς

- Βιολογικά-Κληρονομικά (προδιάθεση)
- Περιβαλλοντικά (οικογένεια, ομάδες συνομηλίκων, σχολείο, κοινωνία)
- Ψυχολογικά

Η ανάγκη να ανήκουμε κάπου και να μας αποδέχονται όπως είμαστε

Η ανάγκη να ακουγόμαστε και να μας σέβονται

Η ανάγκη να είμαστε ελεύθεροι, δηλαδή ικανοί να επιλέγουμε και να αποφασίζουμε για τα πράγματα που μας αφορούν

Μορφές Επιθετικής Συμπεριφοράς

- Η ενεργητική
- Η παθητική (π.χ. τα παιδιά πέφτουν κάτω, χτυπιούνται μόνα τους, κυλιούνται στο πάτωμα την ώρα του μαθήματος, ξαπλώνουν πάνω στα θρανία, κ.λ.π.)
- Η παθητικοενεργητική

Ο ρόλος του θυμού

- Το συναίσθημα που κρύβεται πίσω από την επιθετικότητα είναι ο θυμός. Ο θυμός είναι δευτερογενές συναίσθημα δηλ. κάποια άλλα συναισθήματα τον έχουν προκαλέσει.
- Αυτά συνήθως είναι ο φόβος και η απογοήτευση.
- Φόβος για αποτυχία
- Φόβος του παιδιού ότι δεν το αποδέχονται όπως είναι
- Φόβος ότι δεν αξίζει
- Φόβος ότι δεν θα τα καταφέρνει

Πώς μπορούμε να χειριστούμε τις εκδηλώσεις επιθετικής συμπεριφοράς

- Πόσο έντονη και συχνή είναι η επιθετική συμπεριφορά;
- Πότε εμφανίζεται – είναι γενικευμένη ή εμφανίζεται σε συγκεκριμένο περιβάλλον;
- Ποιος ενοχλείται από την επιθετικότητα και τι επιπτώσεις έχει πάνω στο ίδιο το παιδί που την εκδηλώνει;
- Ποιο είναι το επίπεδο ωριμότητας του παιδιού και ο τρόπος που αισθάνεται τις επιπτώσεις της επιθετικότητας (χρήση ανώριμων μηχανισμών άμυνας: προβολή, άρνηση, ενοχές κ.α.);
- Σε τι συνθήκες μεγαλώνει το παιδί;

Συνεργασία Σχολείου - Οικογένειας

- Πρώτα απ' όλα, υπάρχει αδήριτη ανάγκη συνεργασίας και παράλληλης δράσης γονέων και δασκάλων στην περίπτωση που κάποια παιδιά παρουσιάσουν έντονη και μακρόχρονη επιθετική συμπεριφορά.
- Η τακτική που θα ακολουθήσουν γονείς και εκπαιδευτικοί πρέπει να είναι κοινή, **ενιαία**.
- Γονείς και εκπαιδευτικοί οφείλουν να ενημερώνουν συχνά ο ένας τον άλλο για τις προόδους που κάνουν τα παιδιά στα θέματα της συμπεριφοράς.

Πρακτικές – τεχνικές αντιμετώπισης

- Το παιδί που είναι οργισμένο και εκδηλώνει επιθετική συμπεριφορά δεν γνωρίζει και το ίδιο πολλές φορές γιατί έχει θυμώσει τόσο πολύ αυτή τη στιγμή και με ποιόν.
- Σε ορισμένες περιπτώσεις, τα παιδιά για να τραβήξουν την προσοχή, δίνουν «παραστάσεις» επιθετικής συμπεριφοράς:
 - στριγκλίζουν,
 - στριφογυρίζουν,
 - σπάνε πράγματα,
 - γρονθοκοπούν τους άλλους, ή τους εαυτούς τους.
- Ύστερα από ένα εκρηκτικό επεισόδιο το απομακρύνουμε από το «ακροατήριο του».

- Η απομάκρυνση του σε άλλο χώρο (σε άλλη σχολική αίθουσα ή σε άλλο δωμάτιο του σπιτιού) γίνεται, για να απομακρυνθεί από την εστία της έντασης και να ηρεμήσει. **Εκεί, χωρίς να του επιβάλουμε σωματική τιμωρία, θα συζητήσουμε τους λόγους και τις συνέπειες της έκρηξής του.**
- Μέχρι να ηρεμήσει το παιδί καλό είναι να ασχοληθεί με μια δραστηριότητα που το ευχαριστεί.
- Όταν το παιδί έχει ηρεμήσει, το παρακινούμε με κατάλληλες ερωτήσεις να σκεφθεί. Χρησιμοποιούμε ευθείες ερωτήσεις που δείχνουν συμπάθεια και ενδιαφέρον.
- Χρησιμοποιούμε ερωτήσεις του τύπου: «Γιατί σ' έπιασε τέτοιος θυμός;», «Τι σε πείραξε τόσο πολύ;», «Μήπως σε πόνεσε κάτι πολύ ή σε απογοήτευσε κάτι;».

- Το παιδί απαντώντας σε αυτές τις ερωτήσεις σταδιακά πρέπει να κατανοήσει ότι εμείς δεν αναζητούμε να εντοπίσουμε το φταίχτη, αλλά να το βοηθήσουμε να βρει την κοινή λύση ενός προβλήματος που αφορά, φανερά, πολλά πρόσωπα.
- Έτσι το παιδί που επιτέθηκε αντιλαμβάνεται ότι, οι άλλοι δεν τον βλέπουν σαν «κακό παιδί» που χτύπησε κάποιον χωρίς λόγο.
- Απεναντίας προσπαθούν να καταλάβουν το πρόβλημά του.
- Σ' αυτό το στάδιο στη συζήτηση καλό είναι να συμμετέχει και το «θύμα».

- Ακολουθούν ερωτήσεις που απευθύνονται και στα δύο παιδιά συγχρόνως, κάνοντάς τους συμμετόχους στο πρόβλημα που έχει προκύψει: «Πώς θα μπορούσε να συμμετέχει ο Γιάννης στο παιχνίδι, χωρίς να θυμώσεις εσύ;», «Τι νομίζεις εσύ, γιατί σου όρμησε ο Παύλος;», κλπ.
- Το παιδί «θύμα» ακούει τις ερωτήσεις και προβληματίζεται με τη σειρά του, για τη δικιά του συμπεριφορά.
- Προσπαθούμε να εντοπίσουμε το πώς δημιουργήθηκε μια τέτοια κατάσταση, στην οποία μπλέχτηκαν και τα δύο παιδιά, και ο δράστης και το θύμα.

- Με μια ερώτηση του τύπου:
- «Δε νομίζεις και εσύ, ότι το πρόβλημά σου θα μπορούσε να λυθεί αλλιώς, χωρίς να χτυπηθείτε ή να δαγκωθείτε;» προσπαθούμε να εντοπίσουμε κάποιες λιγότερο έντονες αντιδράσεις ως ευνοϊκότερες λύσεις σε παρόμοιες καταστάσεις που πιθανόν εμφανιστούν στο μέλλον.
- Τέλος προσπαθούμε με κατάλληλες πάλι ερωτήσεις να βοηθήσουμε τα παιδιά να εκφράσουν την επιθυμία μιας συγγνώμης αλλά και την επιθυμία να «είναι όλα καλά πάλι».
- Μικρή στέρηση προνομίων πρέπει να είναι **άμεση** και να εκληφθεί ως συνέπεια της βίαιης συμπεριφοράς και όχι ως τιμωρία του παιδιού.

Προτάσεις

- Ας είμαστε διαλλακτικοί, όσο μπορούμε, ώστε να λύνουμε ειρηνικά τις διαφορές και ας προσπαθήσουμε να χαλιναγωγούμε το δικό μας επιθετικό εαυτό, για να μην μας μιμηθούν τα παιδιά μας.
- Ας προσπαθούμε να καλλιεργούμε το έδαφος, έτσι που να μην προκαλούμε στα παιδιά μας απογοητεύσεις ή συναισθήματα κατωτερότητας.
- Ας μην πιέζουμε τα παιδιά να πετύχουν πράγματα που δεν μπορούν.

- Ας είμαστε προσεκτικοί στο θέμα της ανατροφής και των προτύπων που θέλουμε να περάσουμε στα παιδιά μας. Συνήθως θέλουμε τους γιους μας ζηηρούς, επιθετικούς και πιο εκρηκτικούς, γιατί έτσι θεωρούνται πιο αρρενωποί, όπως, δηλαδή τους θέλει η κοινωνία. Αντίστοιχα, επιθυμούμε τα κορίτσια μας πιο ήσυχα και πιο εξαρτημένα από εμάς.
- Ας τονίζουμε στα παιδιά μας ότι η βία πληγώνει τους άλλους και ότι, για να μπορούμε να ζούμε μαζί τους, είναι ανάγκη να σεβόμαστε την ελευθερία τους και τη σωματική τους ακεραιότητα. Το να μπορούν να ασκούν αυτοέλεγχο στο θυμό τους και να βρίσκουν συμβιβαστικές λύσεις, ώστε να μη μαλώνουν με τους συμμαθητές τους, είναι δική μας δουλειά να τους το μάθουμε.

- Ας προσπαθούμε πάντα να ενισχύουμε την αυτοεκτίμησή των παιδιών μέσω της επιβράβευσης και της αναγνώρισης και του πιο μικρού τους βήματος προς το επιθυμητό αποτέλεσμα.
- Ας προσπαθήσουμε να ωθήσουμε τα παιδιά να συμμετέχουν ενεργά σε κοινωνικά επιθυμητές δραστηριότητες, ώστε να εκτονώνουν την ενέργειά τους και παράλληλα να εξοπλίζονται με δεξιότητες που θα αποδειχθούν χρήσιμες στην κοινωνική τους προσαρμογή.

- Αν ένα παιδί ζει μέσα στην κριτική, μαθαίνει να κατακρίνει
- Αν ένα παιδί ζει μέσα στην έχθρα, μαθαίνει να καυγαδίζει
- Αν ένα παιδί ζει μέσα στην ειρωνεία, μαθαίνει να είναι ντροπαλό
- Αν ένα παιδί ζει μέσα στην ντροπή, μαθαίνει να είναι ένοχο
- Αν ένα παιδί ζει μέσα στην κατανόηση, μαθαίνει να είναι υπομονετικό
- Αν ένα παιδί ζει μέσα στον έπαινο, μαθαίνει να εκτιμά
- Αν ένα παιδί ζει μέσα στην δικαιοσύνη, μαθαίνει να είναι δίκαιο
- Αν ένα παιδί ζει μέσα στην ασφάλεια, μαθαίνει να πιστεύει
- Αν ένα παιδί ζει μέσα στην επιδοκιμασία, μαθαίνει να έχει αυτοεκτίμηση
- Αν ένα παιδί ζει μέσα στην παραδοχή και φιλία, μαθαίνει να βρίσκει την αγάπη μέσα στον κόσμο

R. RUSSEL

Σας ευχαριστώ